

Digital dannelse i danskfaget STX og Hf

Sociale medier i arbejdet med skriftlighed

Materialet indleder med 3 afsnit der indkredser digital dannelse i forhold til 1) danskfaget på det almene gymnasium, 2) i forhold til det stadigt udviklende digitale senmoderne liv og 3) i forhold til at definere fænomenet.

Der er bred enighed om, at digital dannelse er en nødvendighed i det senmoderne samfund og at det, blandt andre, er uddannelsessystemets opgave at arbejde med digital dannelse. Materialet indeholder et bud på, hvordan man kan arbejde med at danne digitalt i danskfaget, ud fra den præmis at digital dannelse ikke skal afvikles som et isoleret fænomen eller emne i undervisningen, men knyttes til andet kernestof indenfor de danskfaglige perspektiver. Det digitale liv er sprog, medier, kommunikation, afkodning, formidling, analyse og fortolkning og meget meget mere. Derfor er dette materiale tilrettelagt med to sammenhængende forløb, der kobler analyse, fortolkning og anvendelse af sociale medier med arbejdet med skriftlighed.

God fornøjelse!

Katrine Haaning, Egaa Gymnasium

INDHOLDSFORTEGNELSE

Digital dannelse og danskfaget på STX og Hf	2
Digital dannelse – Kontekst og udfordringer	2
Digital dannelse – Definition(er)	4
Digital dannelse - Sociale medier i danskundervisningen	5
Digital dannelse – Et forløb om blog- og facebookprog	6
Digital dannelse – Et forløb om bloggen i arbejdet med skriftlighed	12
Vejledninger til at komme i gang med sociale medier i dansk	14
Litteratur	16

Digital dannelse og danskfaget på STX og Hf

I lov om de gymnasiale uddannelser er der med reformen 2017 indskrevet følgende:

§29, stk.6 *Eleverne skal opnå digitale kompetencer, så de lærer at anlægge et kritisk blik på digitale medier og at indgå i digitale fællesskaber. I fagene skal eleverne lære at søge information og forholde sig kildekritisk, når de søger viden gennem digitale medier, og gennem undervisningen skal eleverne opnå erfaring med digitale fællesskaber og arbejde med skabelsen af digitale produkter.*

Alle fag er dermed forpligtet på at arbejde med aspekter af den digitale dannelse. Hvad digital dannelse helt præcist er, kan ikke besvares i én kort og overskuelig sætning. Desværre. Eller heldigvis, for fænomenets kompleksitet åbner for, at der er mange mulige veje ind i undervisningsfeltet. Dette materiale giver et bud på hvordan, man kan arbejde og have fokus på dele af den digitale dannelse.

Inden det præciseres, hvordan man mere officielt definerer hvad digital dannelse er, og hvilke dele af disse definitioner materialet peger på at danskfaget kan arbejde med, vender vi blikket mod bekendtgørelsen for Dansk A, STX og Hf 2017.

Det er tydeligt, når man i læreplanen læser om danskfagets identitet og formål, at arbejdet med at danne og forberede eleverne til *som medborgere at kunne orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt samfund*, binder mange af danskfagets faglige mål sammen. Og derfor er det svært, om ikke umuligt, at gå til digital dannelse som et isoleret fænomen i undervisningen. Dette materiale giver derfor forslag til hvordan man kan arbejde med at danne eleverne digitalt i danskfaget gennem et forløb, der arbejder med en række af de faglige mål:

- sproglig analyse, fortolkning og vurdering
- skriftlig formidlingsbevidsthed
- skriftlige fremstillingsformer
- analysere, fortolke og vurdere digitale tekster fra sociale medier
- kommunikationsanalyse
- deltage reflekteret i og bidrage til digitale fællesskaber
- produktion af medieudtryk (og multimodale værker).

Materialets grundpræmis er med andre ord at inddrage digital dannelse både indirekte og direkte i den undervisning, der allerede eksisterer.

I danskfaget er der dog særligt et af de faglige mål, der peger direkte ind i digital dannelse, nemlig målet der formulerer, at eleverne skal kunne *navigere, udvælge og forholde sig kritisk og analytisk til information i alle medier samt deltage reflekteret i og bidrage til digitale fællesskaber.*

Det er specielt det sidste led dette undervisningsmateriale peger ind. Og som ovenstående liste af faglige mål viser, kobler materialet helt overordnet arbejdet med den skriftlige formidlingsbevidsthed med opmærksomheden på kommunikation på digitale og sociale medier.

Digital dannelse – Kontekst og udfordringer

I januar 2017 udgav Aarhus Universitetsforlag professor Jeppe Bundsgaards rapport om ”Digital Dannelse” under serien *Pædagogisk rækkevidde*. Jeppe Bundsgaards område er it og fagdidaktik, og hans

overordnede pointe er, at ”den digitale dannelse hører hjemme på skoleskemaet” ikke kun i grundskolen, men også videre i uddannelsessystemet. Det er med andre ord en del af underviserens opgave at danne eleverne digitalt.

Jepp Bundsgaard peger på den særlige kontekst, der er afgørende for hvorfor digital dannelse i et senmoderne samfund er vigtig:

“Kommunikationsteknologier fylder stadig mere i vores liv og samliv. Vi udfolder stadig flere aspekter af vores sociale liv, vores professionelle liv, vores medborgerskabsliv og vores forbrugersliv online. Derved får vi mange nye muligheder. Og udfordringer. Og vi forandrer vores fællesskaber og samvær på afgørende punkter. Helt præcis hvilke muligheder, udfordringer og forandringer vi er i gang med at skabe, er ikke til at sige, men erfaringer fra tidligere kommunikationsteknologier viser, at det er ret sikkert at de kommer. Og erfaringerne viser, at det vil betyde store omvæltninger, som både vi voksne og vores børn må forholde os til.”

Uddannelsessystemet skal, ifølge Jepp Bundsgaard, hjælpe med at forberede de unge på omvæltningerne og gøre dem *digitalt robuste*. Det nye i det senmoderne samfund er, at den sociale kommunikation i højere og højere grad er ansigtsløs. Ansigtsløs kommunikation er ikke i sig selv et nyt fænomen, men det er nyt at store del af vores sociale kommunikation er ansigtsløs, og lige præcis det giver os alle udfordringer, som vi endnu ikke ved, hvad vi skal gøre ved. Og vi ved ikke, hvad mængden af ansigtsløs kommunikation gør ved vores måde at tænke fællesskaber på.

Vi er, med Jepp Bundsgaards ord, midt i den næste store teknologiske revolution af vores kommunikationsformer og dermed samlivsformer. Det tog årtusinder at udvikle skriftteknologien (der startede med stammens kommunikation på klippevægge), men den mobile kommunikationsteknologi har udiklet sig i løbet af bare én generation (og nu kommunikerer stammen i høj grad på digitale vægge). Hvis man spørger sine 1.g elever (anno 2018) husker de stadig, hvordan man måtte banke på døren hos en kammerat for at høre, om han eller hun kunne lege. De er ikke vokset op med at kunne kommunikere og kommunikeres med overalt og til alle tider. Men præcis det er faktisk deres hverdag, og vores alles hverdag nu. Og det har betydning for vores måde at tænke sociale sammenhænge på.

Vincent Hendricks illustrerede udfordringerne med denne eksplosive kommunikations-udvikling i forbindelse med udgivelsen af bogen ”Infostorms” i feb. 2014, hvor han bl.a. peger på, at den konstruktive samtale er afhængig af, at vi kan aflæse hinanden. Denne kommunikationsform har vi 250.000 års erfaring med at udvikle, hvorimod vi har en 10 års erfaringshorisont med samtale på sociale medier. Det betyder, at vi overfører vores erfaring med den fysiske samtale til den ansigtsløse samtale uden at tage højde for de afgørende elementer, der forsvinder i den digitale verden. Og derfor mener Vincent Hendricks, at den konstruktive samtale har svære kår i en digitaliseret verden.

Den demokratiske samtale er afhængig af, at vi kan og tør formulere og udveksle meninger, holdninger og synspunkter på et oplyst grundlag. Men fordi vi, på grund af den digitale afstand, oplever det omkostningsneutralt at kommunikere virtuelt, bl.a. i kraft af nye funktioner som ”likes”, er den store risiko og udfordring, at mange ofte glemmer, at der sidder et menneske bag enhver tilkendegivelse. Dette kan få konsekvenser både for den enkelte, men også for demokratiet og dermed for den kultur, man i fællesskab er med til at påvirke og skabe gennem den digitale kommunikation.

Kristeligt Dagblad fulgte i februar 2017 14-årige Julie og hendes online liv en dag. Artiklen giver et godt indblik i et ungdomsliv, hvor den sociale kommunikation i høj grad er digitaliseret. Den slutter at med nogle af Julies egne betragtninger:

Selvom Julie taler meget med sine forældre om, hvordan man bør navigere i den digitale sfære, er der især én ting, forældrene har svært ved at forstå. Hvorfor er de unge ikke mere til stede i den virkelige verden? Spørger man Julie, handler det om, at den skelnen er forkert, virkeligheden er mere flydende. Julie kalder sin samlede virkelighed for en kombiverden. Smartphones har jo været der hele hendes liv – det er ikke ny teknologi for hende. Og hun og vennerne er altså ikke asociale, når de sidder mutters alene rundt omkring på deres værelser i mange timer ad gangen. ”Det her er bare vores måde at være sociale på. Vi er sammen. Og det er sådan her, vi får vores dage til at gå, det er den måde, vi lever vores liv på,” siger hun.

På baggrund af artiklen er der to begreber, som kan være interessante at tage med i arbejdet med digital dannelse, nemlig ”kombi-verden” og det at være ”alene-sammen”. Begreberne kan pege ind i den verden af udfordringer og konsekvenser for vores måde at tænke fællesskaber på, som digitaliseringen af vores sociale liv får. Det er begreber, som ikke kun gælder for de unge generationer – flere og flere generationer tager større del i det virtuelle liv på flere og flere samfundsområder. Digitaliseringen af vores liv ændrer også vores liv og samværsformer til netop at kombinere ”verdner” og til at kunne være sammen med andre, mens man er alene.

Både Jeppe Bundsgaard og Vincent Hendricks understreger, at de unge generationer *ikke* er digitalt indfødte, ligesom de ældre ikke er det. Det kan godt være, de er hurtigere til at forstå et program, en hjemmeside eller et spil, men de er lige så meget på herrens mark, når det gælder kommunikation, afkodning af sprog, formidling af standpunkter og ikke mindst erkendelse af hvilke konsekvenser, det digitale liv har. Det er her vi som undervisere i bl.a. dansk kan hjælpe eleverne med at få øje på fordele, ulemper, faldgruber, indhold, bevidsthed om andre og om fællesskaber, og bevidsthed om hvad det gør ved os som mennesker, vores fællesskaber og måder at være sociale på.

Digital dannelse – Definition(er)

Anders Skov, internetsociolog ved Center for Digital Dannelse definerer, på centerets hjemmeside, digital dannelse på følgende måde:

”Digital dannelse har intet at gøre med, hvor dygtig du er til at bruge forskellige søgeredskaber og sociale platforme. Det handler om at kunne begå sig socialt, etisk og kritisk i den virtuelle virkelighed.”

Centeret opstiller det som et regnestykke, så *digitale færdigheder + digital dannelse = digital kompetence*. Digital dannelse kan sammenstilles med det, som Jeppe Bundsgaard kalder *digital robusthed*. Og det er specielt her Jeppe Bundsgaard har en vigtig pointe. Han pointerer, at digital dannelse handler om rigtig mange delelementer som udover konkrete kompetencer til at bruge teknologier og udvikle teknologier helt overordnet omhandler det, at teknologien skal bruges i fællesskabets tjeneste – og det må være at kunne indgå i en demokratisk digitaliseret verden, hvor den konstruktive samtale er i fokus.

Digital robusthed omhandler dermed i Jeppe Bundsgaards optik, både evnen til at færdes i sociale netværk, at undgå at stille sig til skue og afsløre private oplysninger, at undlade mobning og at afværge konflikter, men ikke mindst at kunne tilegne sig og producere viden, **at kunne kommunikere**, at kunne **deltage ordentligt i diskussioner**, at kunne **formulere sine meninger og holdninger** og at kunne **lytte til andres holdninger**. Fremhævningerne peger frem mod de elementer dette undervisningsmateriale har i fokus i forhold til digital dannelse. Det er vigtigt, at vi med danskfaget ikke får den opfattelse at vi kan træne alle delelementer indenfor digital dannelse, men at vi finder frem til

netop de delelementer, vi kan inkorporere i vores eksisterende undervisning og/eller i nye forløb. Han formulerer det samlet på denne måde:

*“Digital dannelse handler både om at **kunne anvende og opføre sig ordentligt** med teknologi, **erkende teknologiens rolle** i vores fælles liv, **forholde sig til udfordringer** og **deltage engageret** i at forstå og handle i forhold til de muligheder og udfordringer teknologier giver for os i vores fællesskaber, i vores samfund og som individer” [...] “Digital dannelse er at deltage konstruktivt, deltage kreativt og deltage produktiv”.*

På lignende vis uddyber Anders Skov sit facit i det digitale regnestykke:

”Digitale kompetencer er en kombination af viden, evner og holdninger til via teknologi at udføre opgaver, løse problemer, kommunikere, håndtere information, samarbejde, skabe og dele indhold effektivt, hensigtsmæssigt, sikkert, kritisk, kreativt, selvstændigt og etisk”.

Følgende materiale om hvordan man kan arbejde med digital dannelse i danskfaget er dermed et bud eller et forslag. Der vil være andre veje at gå, og der vil helt sikkert vise sig udfordringer, muligheder og konsekvenser af den øgede digitalisering af store dele af vores liv, ikke mindst det sociale liv, som vil være relevante for undervisere at inddrage i undervisningen. Og der dukker med garanti nye tekster af alle mulige arter op hver eneste dag, som man kan kaste sig over med både sine litterære, sine sproglige og sine mediebriller på. En fordel vil helt sikkert være at tage de briller på, der tillader glidende overgange mellem fagets perspektiver.

Digital dannelse - Sociale medier i danskundervisningen

De sociale medier er som udgangspunkt platformer, der tilbyder mulighed for at agere personligt og socialt. Når man anvender sociale medier i undervisningen, skal man insistere på, at der er et fagligt fokus. Man skal betragte de sociale medier som en mulighed for at etablere et fagligt læringsrum. Eleverne skal lære, at det faglige her kobles til deres brug af sociale medier. Samtidig åbner de sociale medier op for verden udenfor klasselokalet eller udenfor det enkelte elevprodukt, der traditionelt indenfor den skriftlige dimension har været tiltænkt én læser, nemlig læreren.

Det har store fordele, at eleverne bliver bevidste om, at der er andre potentielle læsere til deres skriftlige produkter, når de formuleres og “udgives” på sociale medier, som er offentlige. Typisk vil man som lærer opleve, at de gør sig mere umage, er mere engagerede og derfor skriver bedre. Man vil også opleve, at nogle elever skal hjælpes med at arbejde med en vis blufærdighed i forhold til deres produkter. Og her, ligesom i forhold til den måde de agerer overfor både hinandens produkter og andre fremmedes digitale produkter, spiller man som lærer en afgørende rolle.

Man skal som lærer insistere på at danne digitalt. Det handler bl.a. om at man skal turde italesætte grænser og normer for, hvordan man i klassens læringsfællesskab anvender de sociale medier. Der vil opstå situationer, hvor man må korrigere adfærd og kommunikation, både når den bliver grænseoverskridende og/eller respektløs, men også når deres blufærdighed bremser dem. Det er lærerens rolle at skabe et rum, hvor de har tillid til, at det foregår på en ordentlig måde, når de deler tanker, synspunkter, holdninger, refleksioner og analyser med klassen og verden. Det er afgørende, at der er fokus på, at der ikke er én rigtig måde at skrive f.eks. et blogindlæg, der træner den reflekterende skrivehandling, men at der er mange rigtige måder. Og vigtigst af alt, at de kan lære noget af alle deres egne og de andres forsøg. Et læringsfællesskab er netop et fællesskab, hvor man lærer sammen med

og af hinanden. Dvs. at de kan få blik for at bruge de digitale medier i deres eget læringsfællesskabs tjeneste.

Ved at inddrage de sociale medier og andre online-redskaber i danskundervisningen, får vi større mulighed for at træne den skriftlige udtryksfærdighed i timerne. Det kan tilrettelægges, så man kobler de taksonomiske niveauer og de skriftlige genrer med forskellige digitale medier. F.eks. kan man anvende "Litteratursiden.dk"s "bogklub-funktion" og her bede eleverne skrive indlæg om et læst værk og starte en faglig diskussion af forskellige elementer ved værket. Dette træner f.eks. den analyserende skrivehandling, korrekt og præcis skriftlig formulering og faglig argumentation og formidling. Man kan også oprette en blog, som nedenstående forløb handler om, og træne eleverne i den reflekterende skrivehandling. Der er et hav af muligheder for at koble sociale medier og online redskaber til forskellige elementer af den skriftlige dimension og her spiller også de multimodale produkter en vigtig rolle.

At åbne for den digitale verden i undervisningen imødekommer en række forskellige læringsstile og elevtyper. Der vil være elever som bedre eller nemmere kan komme til orde, eller måske mere præcist "til skrift". Andre vil det udfordre i forhold til blufærdighed og kontrol-behov. Begge dele er sundt at arbejde med og det vil styrke deres udtryksfærdighed og ikke mindst mod til at udtrykke sig på skrift i en digitaliseret verden.

Digital dannelse – Et forløb om blog- og facebookprog

Følgende forløb om blog- og facebookprog og om bloggen i **arbejdet med** skriftlighed hænger tæt sammen. Det første forløb arbejder med sprogkoder og kommunikation med to sociale medier som genstandsfelt for analyse. I denne sammenhæng analyseres eksempler på facebookprofiler, blogs, selviscenesættelse og ansigtsløs kommunikation, og der inddrages en række faglige begreber om formidling, kommunikation og sprogbrug i forløbet. Dette begrebesparat er afgørende for det efterfølgende forløb, hvor eleverne selv skal skrive blogindlæg og evaluere dem i fællesskab.

Der er løbende i forløbet både direkte og indirekte fokus på elementer ved digital dannelse, som kan gribes i større og/eller mindre grad af læreren afhængig af klasse, niveau, tempo og situation.

Her følger et forslag til hvordan et forløb om blog- og facebookprog kan stykkes sammen. Alle lektioner varer 90 min. og der er absolut stof nok til at udvide forløbet med flere end de 6 foreslåede lektioner, ligesom man også kan korte det ned. Forløbet er tiltænkt 1.g. Det er på samme måde helt oplagt, at lade forløbet fortsætte med en fase i 2. og 3.g. sådan at man har digital dannelse i undervisningen alle tre år. Der sker nemlig meget indenfor feltet, og der kommer løbende gode undervisningsmaterialer, der udvider feltets faglige perspektiver. På samme måde er der flere oplagte muligheder for fællestimer for flere eller alle skolens klasser.

Forløb om blog- og facebookprog som genstandsfelt

Lektion 1: Facebook og facework

Lektie:

- a) "Medier i dansk", Schmidt Granild & Haaning, s.50-56
- b) Alle elever finder en facebook-profil hjemmefra, som de mener er god til analyse. Det må ikke være en elev eller ansat fra skolen. Det må være en privat, en gruppe, en kendt, en virksomhed osv.

Lektionens indhold:

- a) Læreroplæg om facebook som genre, mikroblogging, narrativ teori samt de 4 fortællestrategier på facebook (bygger på artikel af Lisbeth Klastrup). Klassen supplerer med andre strategier, som de kender/kan identificere. Der er sket en del siden Klastrup skrev sin ellers fine artikel, så vær åbne for at de mener der er mange flere strategier. Selvom ikke alle elever måske bruger FB så meget (nogle gør stadig) er det en rigtig god genre indenfor sociale medier, at analysere på.

Man kan lade eleverne lytte først, med computerne lukkede, og give dem 5-7 min. efterfølgende til at tage noter, så de ikke skal begge dele på samme tid.

- b) Walk & talk og/eller klassedialog om, hvilke vigtige begreber fra lektien ("Medier i dansk"), der skal inddrages i den teoretiske baggrund.
- c) Gruppearbejde. Vælg en af gruppens "medbragte" facebooksider og analyser den ud fra den gennemgåede teori. Tag noter, som kan fremlægges for andre. Opstil en base med en bærbar, facebooksiden og analysenoter åbnet, så der kan holdes oplæg ved basen.
- d) Læv nye grupper med elever fra fire forskellige grupper. Den nye gruppe skal omkring 2-4 af de baser, som gruppen repræsenterer, og den enkelte holder sit oplæg/gennemgår sin analyse af en facebookside, når gruppen er ved vedkommendes base. (Hvis man ikke når alle i gruppen, er det ok. Men et oplæg behøver ikke vare mere end 5 min., hvor de forskellige begreber fra teorien anvendes på facebooksiden). Grupperne bevæger sig rundt fra base til base.
- e) Hvis der er mere tid:
Gå ind på Khatera Parwanis FB-profil. Giv klassen 15-0 min. til at orientere sig i den og lad dem byde ind på hvem hun er, og hvordan hun bruger fb/sociale medier som talerrør, og hvorfor hun bruger det medie.
- hvilke strategier anvender hun i sine opslag?
 - Hvilke personlige niveauer (stages, hvis man har været inde på det) åbner hun op for i opslagene? (Se f.eks. opslag fra 28/9 2017 + hendes kærestes opslag d.7/10 2017 (Daud Aron Ahmed).

(I sept. 2017 startede der en sag, da Nasser Khader, Martin Henriksen og Marcus Knuth ville trække Sats-pulje støtten på 680.000kr. til Exitcirklen tilbage. De anklagede Khatera Parwani (og Sherin Khankan) for at gå ind for Sharia-lovgivning og dermed undertrykkelse og social kontrol. Præcis det Exit-cirklen arbejder imod, gennem at støtte kvinder (som udgangspunkt med muslimsk herkomst), der kæmper med at forlade undertrykkende og kontrollerede mænd. Khatera er jura-uddannet, er meget synlig i debatten på sociale medier og kæmper for en ny etnisk feminisme, som en styrkelse af demokratiet. Noget der kan være afsæt til at snakke om sociale mediers funktion i et demokrati.)

Lektion 2: Blogsprog (fiktionskoder og stages)

Lektie:

- a) "Netværker", Bork Høvsgaard m.fl., s.46-52 (lav ikke opgaverne hjemme)

Lektionens indhold:

- a) Opgaverne fra "Netværker" kan styre timens gang. Man skal selv som lærer vurdere, hvad man finder relevant/interessant, da man ikke kan nå alle sidernes opgaver, men de giver alle gode øvelser til eleverne.
- b) Opret et skrivbart dokument, hvor eleverne skriver deres mailadresser ind. Dette skal bruges til at oprette klassens blog. Man behøver ikke sige mere end dette, på nuværende tidspunkt, men man kan også præsentere det efterfølgende forløb med blogskrivning (se beskrivelse nedenfor).

Lektion 3: Blogsprog (selviscenesættelse og kommunikationsmodellen)

Lektie:

- a) "Medier i dansk", Schmidt Granild & Haaning, s.11-16 og s.153-156 (lav ikke opgaverne hjemme)
- b) Orienter jer i Geeti Amiris blog: <http://ekstrabladet.dk/opinionen/geetiamiri/>
- c) Læs indlægget "Det frie tørklædes hykleri" fra d.31/8 2016 + kommentarerne .
(Indlægget og nogle af kommentarerne har en åbenlys forskellig opfattelse af kommunikationssituationen/afkodning af kommunikationen, som er et godt afsæt til at diskutere normer og adfærd på nettet/på skrift).

Lektionens indhold:

- a) Gennemgang af faglige begreber fra lektien + kort gennemgang af kommunikationsmodellens funktioner.
- b) Klassen laver opgaven på s.14 – grupperne får forskellige dele af opgaven, nogle ser på Helle Thorning-Schmidts facebookprofil, andre på Shakerzone.dk (Denne findes ikke mere – et godt alternativ er: Masha Vangs modeblog (<http://maschavang.dk/forside/>), og de sidste på Blachman-klippet fra X-factor. En gruppe pr. eksempel går til tavlen og fremlægger deres svar på opgaven. De øvrige grupper supplerer. Vil man spare tid, kan det gøres uden grupper ved tavlen.
- c) Grupperne analyserer kort Geeti Amiris blog
Evt. ud fra arbejds spørgsmål:
 - ❖ Hvilke kommunikationsfunktioner anvender Geeti Amiri i sit blogindlæg? Giv eksempler fra indlægget.
 - ❖ Hvad er hendes formål med blogindlægget?
 - ❖ Hvilken blog-type skriver hun?
 - ❖ Hvordan afkoder kommentatorerne hendes indlæg? Svarer de i samme koder? Giv eksempler.
- d) Klassegennemgang + snak om blogs de kender, hvor det er i orden at "svine til"/bruge et hårdt, sarkastisk sprog, fordi bloggeren selv lægger op til det via sprogkoder og /eller eksempler, hvor der bruges hårdt sprog, selvom der ikke lægges op til det af blogindehaveren.
- e) Gruppe-skriveøvelse på den nye blog (se nedenfor guide til at oprette en blog i google). Denne øvelse kræver, at eleverne er blevet oprettet som *bidragesydere* på bloggen. Øvelsen giver læreren mulighed for at hjælpe dem, der ikke har fået sig oprettet – det er ofte en del, og der kan sagtens gå en del tid med det.

Opgave:

Skriv på 15 min. et 20 linjers indlæg (i selve bloggen) om det at skrive blog. Skriv:

- Performativt og informativt
- Formelt og uformelt
- Konkret og abstrakt
- Struktureret: start – midte – slutning, hvor start og slutning har fat i det samme

Afslut indlægget med at skrive alle navnene på gruppens medlemmer.

Lektion 4: Fiktionskoder og stages, selvscenesættelse og kommunikationsmodellen (fortsat)

Lektie:

- a) Læs gruppernes blogindlæg om det at skrive blog, tænk over og skriv ned, hvad der fungerer godt i forhold til den opgaveformulering, de skrev ud fra sidste lektion.
- b) Normallæs indlægget "Når medielogikken udfordrer demokratiet" fra TV2 Blog af Rasmus Nordquist 5/11 2017. Det er en nyhedsblog med politisk indhold (<http://nyheder.tv2.dk/politik/2017-11-05-blog-naar-medielogikken-udfordrer-demokratiet>).

Lektionens indhold:

- a) Gruppernes blogindlæg – hvad fungerer godt, klassen byder ind. Hvis muligt er det en god idé at høre bloggen på storskærm, så man kan zappe rundt i indlæggene og finde gode eksempler (10-15 min.). Hav kun fokus på det, der fagligt fungerer godt.
- b) Gruppeanalyse af Rasmus Nordquist' blogindlæg fra 5/11 2017. (Sørg for at alle faglige begreber fra forløbet kommer i spil i gruppens analyse. Man kan starte med en brainstorm/liste på tavlen over begreber der skal/kan bruges).
- c) Klassegennemgang – perspektiv til Geeti Amiris meningsdannende blog/fb-profil og Masha Vangs livsstil-/modeblog.
Sammenlign brug af kommunikations-funktioner, sprogtone, elementer af selvscenesættelse og fiktions-/faktakoder, stages, struktur.

Lektion 5: Ansigtsløs kommunikation

Lektie:

- a) Læs "Den dag 7c lagde mobiltelefonerne fra sig", Thilde Thordahl Andersen, Kristeligt Dagblad (24.feb.2017)
- b) Se videoklip hvor Vincent Hendricks kort formulerer sine pointer fra bogen "Infostorms", TV2 14/11 2014: <http://nyheder.tv2.dk/samfund/2014-11-14-ekspert-derfor-taler-folk-grimt-til-hinanden-paa-facebook>

Lektionens indhold:

- a) Gruppeopgave om hovedpointer fra materialet fra artiklen – fordele/ulemper?
- b) Hvilke pointer er vigtigt i Hendricks udsagn? Fælles på tavlen.
- c) Gruppeopgave: hvordan kaster Hendricks et teoretisk lys over artiklens pointer?
- d) Læreren holder mini-oplæg ud fra uddrag fra "Digital dannelse" af Jeppe Bundsgaard (f.eks. s.7, s.9-13, s.46-49). Det kan også udleveres som lektie.
- e) Hvordan kaster det nyt teoretisk lys over artiklen? Fælles på tavlen.

- f) Se video: Michael Jeppesen "Ti stille kvinde"(DR-dokumentar 13/3 2015). (Udsendelse, hvor han opsøger folk, der har skrevet meget grove og grimme kommentarer til politisk aktive kvinder).
- g) Hvis der er tid: Vis eksempler på kommunikation fra f.eks. "Kose-gruppen.DK"s FB-side. (En fangrupper side der opstod i forbindelse med TV-serien Skam i 2016. Pointen med gruppen er, at medlemmerne insisterer på, at der skal kommunikeres i en god og venlig tone) + se: "Skriv pænt kampagnen" (DR: <https://www.dr.dk/levnu/boern/video-saa-grimt-taler-boern-til-hinanden-paa-sociale-medier> – små gode klip med journalist, der tiltaler børn i citater fra kommentarer fra nettet). Snak om tendensen til at insistere på den gode tone – at den digitale kommunikation bør bruges i fællesskabets tjeneste.

Lektion 6: Digital dannelse på sociale medier (og i dannelse i den fysiske verden)

Lektie:

- a) Orienter jer på Kathrine Lilleørs blog: <https://kathrine.blogs.berlingske.dk>
Hvilken type blog er det? Hvem er afsenderen? Hvad er formålet? Hvordan er sprogtonen?

Lektionens indhold:

- b) Læs i gruppen blogindlægget "Nulfejlskultur" fra 30/7 2017 på Kathrine Lilleørs blog, og læs mindst 10 forskellige kommentarer (<https://kathrine.blogs.berlingske.dk/2017/07/30/nulfejls-kultur/comment-page-2/#comments>)
- c) Analyser indlæggets sproglige koder og undersøg om kommentarerne afkoder rigtigt, eller om de selv benytter sig af andre sproglige koder i deres kommunikation.
- d) Undersøg hvad indlæggets vigtigste påstand er og evt. hvad belæggene er for påstanden (man kan på denne måde ubemærket introducere enkelte begreber fra argumentationsanalyse).
- e) Grupperne formulere et (fiktivt – der er lukket for flere kommentarer) svar til Lilleørs blogindlæg. De skal afkode sprogkoderne og svare i samme koder, samt inddrage erfaringer/holdninger fra dem selv.
Svarerne lægges på klassens blog og der gennemgås gode eksempler.

HUSK:

Forløbet kan efterfølges af at alle elever efter tur skriver et indlæg på klassens blog, som træning i den reflekterende skrivehandling. Man skal derfor på et velvalgt tidspunkt i forløbet sætte tid af til at introducere denne 2.fase og opgaven til blogindlægget. 2 fase udgør de første 10-15 min. af efterfølgende dansklektioner, indtil alle klassens elever har skrevet deres indlæg. Det afvikler en skriftlig aflevering, men trukket ud over en række lektioner. (I næste afsnit følger en nærmere beskrivelse af dette, samt de mange faglige fordele).

Introducer derfor i god tid inden forløbet om blog- og facebookprog er slut, til stiloplægget til blogskrivning (se opgaveformuleringen nedenfor).

Få også aftalt hvem vil være første blogger og i hvilken dansklektion bloggen starter. Derefter sættes en elev på pr. lektion. Man kan følge klasselisten fra den, der meldte sig først. Klassen har som del af deres lektie for at læse dagens blogindlæg fra denne 2.fase starter.

Se et eksempel på en klasseblog her:

<https://egaat17blogger.blogspot.dk> (1t der startede på Ega Gymnasium august 2017).

Det er en godt at understrege, at blogindlæggene er øvelser i at skrive reflekterende, og at de vurderes efter de krav opgaven stiller, samt at de tæller for en stil. Man kan dermed præsenterer den reflekterende skrivehandling.

17teгаа blogger

Danskstil – øvelse i reflekterende skrivning

Skriv et blogindlæg, hvor du reflekterer over en oplevelse, du har haft i forbindelse med gymnasielivet inden for de sidste 3 dage.

Blogindlægget skal være en blanding mellem en informativ og en performativ blog: Der skal indgå elementer af både noget fagligt og noget personligt/selviscenesættelse

Blogindlægget skal formuleres sprogligt bevidst i et personligt og spændende sprog, der bærer præg af selvdialog

Blogindlægget skal være ”middelregion”, dvs. være en blanding mellem formelle og uformelle sproglige koder. Du må gerne lege med de andre stages også (frontstage og (deep)-backstage)

Blogindlægget skal være afsenderfokuseret, dvs. have en subjektiv vinkel

Blogindlægget skal være færdigkomponeret (start-midte-slutning), hvor start og slutning hænger sammen

Blogindlægget skal fylde ca.1 side (2400 anslag) og være sprogligt korrekt

Det skal skrives med 1 ½ linjeafstand, pkt.12.

Du skal afslutte med dit navn

Du kan skrive inde i selve bloggen, hvor du har mulighed for at gemme og redigere uden at andre kan se det. Der kan opstå tekniske problemer, hvis du prøver at copy-paste fra et word-dokument, (men det er ikke sikkert)

OBS.

Find bloggen her: <https://egaat17blogger.blogspot.dk>

For at blive bidragsyder, skal du skrive din mailadresse i doc-dokumentet, der er link til i FirstClass-konferencen for dansk.

Herefter inviterer XX (læreren) dig ind i bloggen, via en mail du modtager.

I mailen er der et aktiveringslink, som du skal følge.

I forløbet om blog- og facebooksprog kan man sagtens bruge flere lektioner, hvis man f.eks. gerne vil træne mere skriftlighed, inddrage et multimodalt produkt, undersøge litteraturens udsagn om digitalisere eksistenser eller uddybe faldgruber og kønsdiskursen på nettet:

Forslag 1: Lad eleverne producere en stop-motion film om ansigts-løs-kommunikation. De kender typisk programmer og har mobiler/tablets som kan filme og redigere. Som lærer behøver man ikke at kunne navigere i programmerne. Det er godt hvis de får en lektion til at lave filmen, og det er hyggeligt. Medbring en kasse med: lim, sakse, ugeblade, pap, karton osv.) Opgave: giv jeres bud på hvordan ansigts-løs kommunikation kommer til at påvirke vores måde at tænke fællesskaber på. Lav en tilkoblet video med jeres refleksioner over hvad I tog med i stop-motion-videoen. Begge afleveres som en gruppeaflevering.

Forslag 2: Afhold en lektion om Emma Holtens feministiske kamp for ligestilling og retten til at være privat på nettet. Følgende materialer kan f.eks. anvendes:

<https://www.youtube.com/watch?v=XX7duRap3uI> ("Skam dig Emma", DR 8.dec.2015)
<https://www.dr.dk/nyheder/indland/offer-haevnporno-faa-hele-emma-holtens-historie-her>
<https://www.dr.dk/nyheder/kultur/video-23-aarige-emma-gik-fra-haevnporno-offer-til-feministisk-frontkaemper#!/>
<https://www.dr.dk/presse/ung-noegen-og-udstillet>
<https://www.youtube.com/watch?v=5l45jk9XkMo>

Forslag 3: Stiloplæg – omlagt fordybelsestid (øvelse i analyse af argumentation)

Introducer den redegørende skrivehandling.

Skriftlig opgave:

- a) Redegør for holdninger og synspunkter i radioprogrammet: "Brinkmann på P1" om sociale medier fra 7/6 2017. (<https://www.dr.dk/radio/p1/brinkmann-paa-p1/brinkmann-versus-videnskab-7/>).
 - Hvad er Brinkmanns hovedsynspunkt og hvad er hans undersynspunkter?
 - Hvordan underbygger han sine synspunkter?
- b) Analyser den sproglige stil og kommunikationen
 - Inddrag fagligt stof og begreber fra forløbet om fb- og blogsprog/digital dannelse i din analyse

Forslag 4: Litterære tolkninger af at være ung i en digitaliseret verden

Uddrag af f.eks. Kaspar Eric "7/11" og/eller Sofie Diemers "LOL-LITA (2016), der begge giver bud på hvordan det kan opleves at være ung og identitetssøgende eller -løs i en verden, hvor dele af livet leves på og gennem sociale medier.

Digital dannelse – Et forløb om bloggen i arbejdet med skriftlighed

Følgende forløb om det skriftlige arbejde med fokus på den reflekterende skrivehandling vha en blog ligger i forlængelse af ovenstående forløb om blog- og facebookprog, hvor de sociale medier er genstandsfelt for analyse og refleksion over digitaliseringen af vores sociale liv. Forløbene hænger som nævnt tidligere tæt sammen, da denne 2.fase bygger på en præmis om at det er begreberne fra det foregående forløb, der danner det faglige grundlag for elevernes skriftlige opgave og ikke mindst deres evaluering af hvert enkelt blogindlæg.

Her følger en beskrivelse af et forløb, der arbejder med elevernes evne til at formulere sig reflekterende og struktureret, samt sprogligt bevidst på skrift. I forløbet anvendes bloggen som redskab, hvorfor elevernes blogindlæg er offentlige og de kan *i teorien* få kommentarer ude fra verden på deres indlæg.

Forløb om bloggen i arbejdet med skriftlighed

Alle klassens elever skriver et blogindlæg på skift i løbet af et skoleår. Dagens blogindlæg er en del af lektionen til hver dansklektion og det er en fordel at læreren skriver i lektionen, hvem der har dagens indlæg. Indlægget evalueres af resten af klassen mundtligt de første 10 min. af lektionen. Evalueringen handler om hvad der fungerer GODT i indlægget ud fra den opgave eleverne er stillet (se eksempel på opgavebeskrivelse i afsnittet ovenfor). Læreren hjælper med at styre evalueringen og læreren skriver 4-5 linjer om hvad eleven kan arbejde videre med i forhold til at skrive reflekterende. Dvs. der er tale om formativ evaluering og man kan selvfølgelig også give en karakter. Dog er det en vigtig pointe, at eleverne oplever at der er mange måder at løse opgaven på – i modsætning til én bestemt måde. Det fremmer kreativitet og engagement.

Det har store fordele at holde fast i den ritualiserede form, da man på den måde kan opdyrke en god fælles læringsadfærd. På samme tid får eleverne hver eneste dansklektion mulighed for 1) at reflektere over skriftlighed og 2) at formulere sig fagligt om sprog, kommunikation, struktur og genretræk.

Derfor er det en god idé at beslutte sig for på forhånd ikke at bukke under for, at nogle elever måske synes formen er ensformig. Her har man som lærer en rolle i forhold til at udvikle de foki, der etableres i den fælles positive evaluering, sådan at man hen over de måneder det tager for alle elever at få afviklet deres blogindlæg. Man kan modellere fokus sådan at man f.eks. i en periode får vendt forskellige måder at formulere anslaget på, måder at etablere billedsprog på, måder man kan veksle mellem abstrakt og konkret, måder at formulere sceniske passager osv osv.

Her kommer en liste med råd til lærerens rolle:

- Hold eleverne fast på, at de skal læse dagens blogindlæg hjemmefra
- Hold eleverne fast på, at de skal formulere den positive evaluering
- Hold eleverne fast på, at de skal evaluere ud fra den stillede opgaven
- Hold eleverne fast på, at de skal bruge de faglige begreber fra forløbet/opgavebeskrivelsen
- Hold eleverne fast på, at de skal finde eksempler i dagens blog
- Hjælp eleverne med, at de i fællesskab bliver bedre og bedre til at skrive reflekterende indlæg
- Hjælp eleverne med ikke at hænge fast i et bestemt tema, f.eks. at det er frygtelig hårdt at gå i gymnasiet

Det er en god idé at give eleverne nogle retningslinjer for evalueringen af dagens blogindlæg, som de skal byde ind på I starten af hver lektion. Den kan f.eks. lyde således:

Retningslinjer for klassens evaluering af "dagens blok"

Klassen læser ALTID dagens blok som lektie – dette skal blogskriveren også tænke på. Blogindlægget skal ligge på bloggen senest kl.16.00 (eller hvad man aftaler med klassen) dagen inden lektionen.

Bloggen vises på storskærm i klassen som det første i lektionen.

Evalueringen fokuserer på det, som FUNGERER GODT i blogindlægget, ud fra de dele som opgaven skal indeholde (performativ/informativ, formelt sprog/uformelt sprog, stages, struktur/færdigkomponeret, sprogligt bevidst/selvdialog/subjektiv vinkel, konkrete/abstrakte).

Hvis en klasse er lidt træge til at byde ind, er det en god idé at lave det som en del af lektien, at de skal skrive 3 ting ned hjemmefra, der fungerer godt i dagens blogindlæg.

Det lange træk med at starte lektionerne med dagens blogindlæg giver mulighed for at udnytte gentagelsens læringspotentiale. Og det indenfor en række af fagets kernefaglige områder. Eleverne får et mere naturligt forhold til at følgende elementer er en del af det danskfaglige læringskultur. De lærer at:

- have et filter
- være bevidste om kommunikationssituationen
- sprog er handling
- være bevidste om sprogkoder og afkodning
- lege med sproget og stillejer
- lege med genrer (på nettet)
- indgå i dialog

- "lytte" (både til skrift og tale)
- formulere sig fagligt

Vælger man at køre en ny runde i 2. eller 3g kan man udbygge opgaven, så der tilføjes genrekrav og indholds krav der svarer til deres faglige niveau. Man kan også bruge bloggen efterfølgende til skriveøvelser der afvikles i lektionerne og som evalueres på forskellig vis. Det kan være mere kreative skrivelser, ligesom det både kan være individuelle og gruppeopgaver.

Det er en fordel at bloggen er offentlig og at eleverne ved det, da de dermed gør sig mere umage med de skriftlige indlæg. Er der elever der ikke har mod til at lægge deres indlæg på bloggen, kan man lade dem vente nogle uger med at være på, eller måneder, for at de får en fornemmelse for forløbet og stemningen. Som skrevet idligere i de indledende afsnit, har man som lærer en meget vigtig rolle i at skabe et trygt rum, hvor eleverne tør overskride deres grænse eller udfordre deres blufærdighed i forhold til at vise deres skriftlige produkter. Når først de er i gang sker der skriftlige forberinger, der er synlige også for dem selv. Man kan f.eks. starte med gruppeindlæg i løbet af det indledende forløb, så de prøver at skrive og publicere indlæg uden at være ene-ansvarlige.

Blogforløbet kører nu sideløbende med de øvrige forløb, man vælger at køre med klassen i dansk. Den tid der går til bloggen går selvfølgelig fra den øvrige undervisning, men de vinder mere end de taber. De får et mere naturligt forhold til at skrive, alle faglige niveauer kan løftes, de formulerer sig fagligt om sprog og skriftlighed på ugebasis og det digitale medie bliver en naturlig del af danskundervisningen. På den måde kan man fortsætte den indirekte digitale dannelse og tage dannelsesmæssige emner op undervejs, hvor det byder sig.

Vejledninger til at komme i gang med sociale medier i dansk

Her følger to vejledninger til at komme godt i gang med at anvende sociale medier i danskundervisningen. Det er dels en vejledning i at oprette en klasseblog i google (der er også andre udbydere) og dels i at oprette en diskussionsklub på Litteratursiden.dk.

Kom i gang med blog:

1. Log på Google (kræver en konto, der nemt oprettes - opret en konto som er klassens, med en gmail, der ligeledes er klassens, hvis ikke du vil bruge din egen mailadresse)
2. Gå ind under "Blogger" (den ligger ofte under "mere" i menufeltet)
3. Opret en blog under "Ny blog"
4. Følg instrukserne - at kalde bloggen et navn/give den en adresse
5. Brug lidt tid på at designe din blog under f.eks. "Layout" og "Skabelon"
6. Start med en Skabelon. Under Layout kan du bagefter redigerer "hoved", som består af både titel og beskrivelse af bloggen, der altid vil stå øverst (over det nyeste indlæg).
7. Under "avanceret" kan du ændre på farver.
8. Inviter eleverne ind i bloggen via deres mailadresser (det er en god idé at samle elevernes mailadresser i et fælles dokument):
9. Gå ind i "Indstillinger". Under "Tilladelser" klikker du på "Tilføj forfattere".
10. Skriv elevernes mailadresser ind samlet. Mellem hver adresse tages " , mellemrum".
11. Herved kan du invitere dem alle på en gang.
12. Eleverne modtager en mail med et aktiveringslink. Først når de har aktiveret linket, er de bidrags-ydere = kan skrive i bloggen. Indtil da kan de kun læse den.
13. Indstil modtagergruppe under "Indstillinger" - "Tilladelser" - "Bloglæsere".
14. Overvej om den skal være offentlig, eller kun for inviterede. Den offentlige skærper elevernes bevidsthed om korrektur og sproglig bevidsthed.
15. Overvej om folk udefra skal kunne skrive kommentarer. Overvej om de selv skal kunne kommentere.

Kom i gang med Litteratursiden.dk:

1. Opret en brugerprofil på www.litteratursiden.dk
2. Følg link fra mail for at oprette adgangskode
3. Opret en læseklub under din brugerprofil og "Opret indhold"
4. Beskriv klubbens indhold
5. Vælg klubbens litteraturtype
6. Under "membership requests" kan man vælge, at klubbens medlemmer skal inviteres, eller blot godkendes
7. Gå tilbage til din profil og opret "en bog til debat i din læseklub" under "Opret indhold". Du kan vedhæfte filer, der skal indgå i arbejdet. F.eks. arbejdsspørgsmål eller en opgaveformulering.
8. Prøv at skrive et indlæg i debatten (Tilføj kommentar).
9. Få en anden til at "bliv(e) medlem" og skrive et indlæg og et svar til en kommentar. Den anden skal være medlem og være logget på, for at kunne skrive. (NB: hvis du har valgt at medlemmer skal inviteres, skal du evt. bruge deres brugernavne. Hvis du har valgt, at de blot skal godkendes, skal de evt. bede om medlemskab).
10. Gå evt. ind i følgende læseklub og se eksempler på elevbidrag: *Læsninger af Et Dukkehjem* (Katrine Haaning og y09)

Litteratur

“Digital Dannelse”, Jeppe Bundsgaard, Aarhus Uni.forlag (2017)

”Digital dannelse er mere end beskyttelse”, Kirsten Drotner, Politiken 6/8 2016

“Medier i dansk”, Haaning & Schmidt Granild, Systime (2012)

“Netværker”, C.B. Høvsgaard m.fl., Dansklærerforeningens Forlag (2011)

“Nye veje med IT i de gymnasiale uddannelser” (hovedrapport), Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier, Aarhus Universitet (2012) (http://tdm.au.dk/fileadmin/tdm/Publikationer/Antologi_AU_it-projekt.pdf)